

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 113/2025-36

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a sudcov Petra Molnára a Petra Straku (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného matkou [REDAKOVANÉ], a sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených Advokátska kancelária Zátorský s.r.o., proti postupu a uzneseniu Mestského súdu Košice sp. zn. 79P/78/2024 z 23. júla 2024 a proti postupu a uzneseniu Krajského súdu v Prešove sp. zn. 21CoP/99/2024 z 27. decembra 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť sťažovateľov **p r i j í m a** vo vzťahu k postupu a uzneseniu Krajského súdu v Prešove sp. zn. 21CoP/99/2024 z 27. decembra 2024.
2. **O d k l a d á** vykonateľnosť uznesenia Mestského súdu Košice sp. zn. 79P/78/2024 z 23. júla 2024 v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 21CoP/99/2024 z 27. decembra 2024 do právoplatnosti rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci samej.
3. Maloletému [REDAKOVANÉ] **u s t a n o v u j e** v tomto konaní za opatrovníka Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice.
4. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť sťažovateľov **o d m i e t a**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 18. februára 2025 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2

ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru a práv podľa čl. 3 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa, to všetko v spojení s čl. 2 ods. 2 ústavy, uzneseniami mestského a krajského súdu označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú zrušenie napadnutých rozhodnutí, vrátenie veci na ďalšie konanie a priznanie náhrady trov konania pred ústavným súdom. Navrhujú tiež odklad vykonateľnosti napadnutých uznesení až do rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

2. Otec maloletého sťažovateľa sa návrhom z 27. mája 2024 domáhal navrátenia maloletého do Českej republiky. Maloletý sa narodil v Českej republike, má vystavený český aj slovenský rodný list. Otec je štátny občan Českej republiky, matka (sťažovateľka) je štátna občianka Slovenskej republiky. Rodičia žili pred narodením maloletého aj po jeho narodení v spoločnej domácnosti v obci [REDAKOVANÉ] v Českej republike a sťažovateľka so súhlasom otca pravidelne navštevovala (aj s maloletým sťažovateľom) svoju rodinu v [REDAKOVANÉ], absolvovali aj niekoľkomesačnú dovolenku v USA a Austrálii. Maloletý bol evidovaný u detského lekára v Českej republike, v [REDAKOVANÉ] navštevoval rôzne krúžky. V [REDAKOVANÉ] vlastní rodičia maloletého sťažovateľa rodinný dom a pozemok. Matka dieťaťa bola na rodičovskej dovolenke a aj počas nej pracovala v [REDAKOVANÉ] raz do týždňa ako veterinárna lekárka, od júna 2024 mala nastúpiť na úväzok 3 až 4 dni v týždni. Podľa informácií od Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny je sťažovateľka v súčasnosti zamestnaná na Slovensku, maloletý navštevuje súkromnú škôlku v [REDAKOVANÉ]. Otec je samostatne zárobkovo činná osoba, pracuje v oblasti realít.

3. Dňa 13. februára 2024 sťažovateľka premiestnila maloletého do miesta svojho trvalého bydliska – k rodičom do [REDAKOVANÉ]. Sťažovateľka uviedla, že pár dní predtým (11. februára 2024) otca konfrontovala s nevhodným správaním a nevhodným prostredím, v ktorom chcel, aby bývali. Otec ju mal následne s maloletým zamknúť v dome a odmietnuť ich pustiť, pričom mala obavu o svoje zdravie aj o zdravie svojho syna, a preto s maloletým následne otca opustila.

4. Okresný súd v Rakovníku na návrh otca upravil styk otca s maloletým každý týždeň vo štvrtok od 14.30 h do 18.00 h a každú nedeľu párneho týždňa od 9.00 h do 18.00 h. Sťažovateľka je povinná maloletého otcovi odovzdať a po skončení styku s otcom maloletého riadne prevziať v určenom čase v mieste bydliska otca. Vo veci bolo neskôr opakovane rozhodované – v súčasnosti bolo prvostupňovo rozhodnuté tak, že maloletý je v asymetrickej striedavej starostlivosti oboch rodičov (otec maloletého sa však odvolal, vec nie je právoplatne rozhodnutá).

5. Otec sa z dôvodu nesúhlasu s premiestnením maloletého na Slovensko obrátil na Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže, ktoré matku písomne 13. mája 2024 vyzvalo na návrat maloletého do Českej republiky. Sťažovateľka výzvu nerešpektovala.

6. Mestský súd napadnutým rozhodnutím nariadil návrat maloletého sťažovateľa do Českej republiky, keď v odôvodnení rozhodnutia skonštatoval, že došlo k neoprávnenému premiestneniu maloletého z krajiny jeho obvyklého pobytu, v ktorej otec maloletého vykonával svoje opatrovnícke právo. Zároveň mestský súd nevzhladol dôvod na nenavrátanie dieťaťa v zmysle výnimiek z povinnosti návratu ponúkaných Dohovorom o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí prijatého v Haagu 25. októbra 1980 (ďalej len „Haagsky dohovor“).

7. Mestský súd ustálil, že obvyklým miestom bydliska maloletého sťažovateľa bola Česká republika. Skutočnosť, že sa matka pokúša plne integrovať dieťa na Slovensku po jeho neoprávnenom premiestnení, nemôže byť podkladom pre konštatovanie obvyklého pobytu na Slovensku. Argumentáciu matky spočívajúcu v nezhodách a narušených vzťahoch medzi rodičmi, predchádzajúcom nedostatku záujmu a neschopnosti otca postarať sa o maloletého v minulosti, považoval mestský súd za irelevantnú, pretože táto má relevanciu výlučne v konaní vo veci úpravy rodičovských práv a povinností, o ktorej bude rozhodovať príslušný súd v Českej republike. Podľa súdu niet pochyb o tom, že matka v danom prípade zamieňa najlepší záujem dieťaťa so svojím záujmom (ostať na Slovensku) a tento vníma cez optiku narušeného vzťahu s otcom. Súd tvrdí, že nemôže nariadiť návrat do Českej republiky matke. Je na jej slobodnom rozhodnutí, či sa s maloletým vráti aj ona a počká na usporiadanie rodičovských práv a povinností príslušným súdom, ktorý už vo veci samej koná, alebo odovzdá maloletého do starostlivosti otca. Matka je spoluvlastníčkou rodinného domu, v ktorom má maloletý vytvorené podmienky pre riadne bývanie, a teda podľa súdu má kde bývať. Aktuálne je na rodičovskej dovolenke, nikde nepracuje, a teda ani táto prekážka jej v návrate nebráni. Otec pre dieťa ohrozením nie je – ako podnikateľ si dokáže svoj čas upraviť tak, aby sa o dieťa dokázal riadne postarať. Napokon mestský súd vo vzťahu k ustanovenému kolíznemu opatrovníkovi uviedol, že z jeho strany „... zjavne nebol pochopený predmet konania a nie je oboznámený s príslušnou zákonnou úpravou“. Konštatovanie kolízneho opatrovníka, že najlepším záujmom dieťaťa je, aby bolo pri matke, keďže je vzťahovou osobou pre maloletého, považuje za stereotypný a zovšeobecňujúci záver.

8. Krajský súd napadnutým uznesením prvostupňové rozhodnutie potvrdil. Primárnou otázkou podľa krajského súdu bolo posúdenie (ne)oprávnenosti premiestnenia dieťaťa do cudziny. Právny záver o neoprávnenom premiestnení dieťaťa vyžaduje splnenie troch predpokladov, a to: (a) existenciu opatrovníckeho práva, (b) výkon opatrovníckeho práva v čase premiestnenia a (c) porušenie opatrovníckeho práva. Odvolací súd sa stotožnil so záverom mestského súdu, že premiestnenie bolo neoprávnené. K námietke posúdenia otázky obvyklého pobytu dieťaťa odvolací súd poukázal na to, že pod miestom obvyklého pobytu dieťaťa na účely konania o jeho návratení treba rozumieť miesto, kde bývalo dieťa na základe zhodnej vôle rodičov (vykonávajúcich spoločne opatrovnícke právo) bezprostredne pred protiprávnym premiestnením alebo zadržaním. Krajský súd v zhode s mestským súdom uzatvoril, že nebola preukázaná existencia vážneho nebezpečenstva, že návrat maloletého do Českej republiky by ho vystavil fyzickej alebo duševnej ujme, alebo ho priviedol do neznesiteľnej situácie, dôsledkom čoho by vyvstala potreba zabezpečenia primeraných opatrení na zabezpečenie ochrany maloletého po jeho návrate. Matka podľa krajského súdu takú ujmu ani nekonkretizovala. Napokon, pokiaľ ide o námietku sťažovateľky, že nebola oboznámená s vyjadrením otca dieťaťa (išlo o jednu z replík, pozn.), odvolací súd poukázal na to, že po obsahovej stránke toto vyjadrenie neprinieslo žiadne nové údaje alebo tvrdenia a napadnuté uznesenie nebolo založené len na tomto dôkaze.

9. Ústavný súd vlastnou činnosťou zistil, že v súčasnosti sa maloletý sťažovateľ nachádza na území Slovenskej republiky. Otec maloletého pravidelne vídava – striedavo chodí on za ním na Slovensko alebo matka dovezie maloletého do Českej republiky. Otec maloletého dosiaľ zakaždým vrátil matke a výkonu napadnutého rozhodnutia sa dosiaľ nedomáhal.

II. Argumentácia sťažovateľov

10. Sťažovatelia v podanej ústavnej sťažnosti namietajú, že zo strany súdov došlo k svojvoľnému nezákonnému uplatneniu právnych noriem, nenáležitému odôvodneniu a nerešpektovaniu požiadaviek judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Súdny podľa sťažovateľov pristúpili k vyhodnoteniu najlepšieho záujmu dieťaťa pri otázke jeho návratu do cudziny nekriticky až laxne, keď posúdili povinnosť návratu maloletého sťažovateľa len z formálneho hľadiska naplnenia podmienok podľa Haagskeho dohovoru bez toho, aby sa zaoberali existenciou predpokladov podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru.

11. Podľa sťažovateľov nebol riadne zistený skutkový stav veci, najmä pokiaľ ide o schopnosť otca postarať sa o dieťa v Českej republike, ktorej absencia môže predstavovať po návrate do krajiny pre dieťa značnú hrozbu. Poukazujú pritom na to, že vnútroštátne súdy majú detailne preskúmať celú rodinnú situáciu a uistiť sa, že návratom dieťaťa nedôjde k jeho vystaveniu fyzickej alebo psychickej ujme alebo k tomu, že ho návrat inak privedie do neznesiteľnej situácie (I. ÚS 298/2018).

12. Súdny ďalej automaticky predpokladali, že matka bude nasledovať dieťa do Českej republiky, avšak nevenovali pozornosť reálnej vykonateľnosti napadnutých rozhodnutí a situácii, ktorá by nastala po návrate do Českej republiky, napriek tomu, že matka detailne opísala aj situácie, keď pri návšteve otca maloletého ostala sedieť pred zamknutou nehnuteľnosťou kojit dieťa na obrubníku, znášajúc neprimerané správanie otca, ktorý si ju natáčal na video mobilom a odmietol jej otvoriť. Súdny neprihliadali na to, že sťažovateľka v Českej republike nemá žiadne sociálne ani ekonomické väzby, nemá tam zabezpečené bývanie ani zamestnanie. Spoluvlastníctvo nehnuteľnosti nemožno považovať za riešenie jej bytovej otázky, keďže s ohľadom na konflikty nie je možné, aby obaja bývali v spoločnej domácnosti.

13. Podľa sťažovateľov došlo v rámci konania k porušeniu kontradiktórneho procesu, keď sťažovateľom nebolo umožnené oboznámiť sa pred pojednávaním, ktoré sa konalo 23. júla 2024, s vyjadrením otca zo 17. júla 2024. Súd oboznámil podanie protistrany na konci pojednávania, pričom následne vyhlásil dokazovanie za skončené.

14. Sťažovateľke súdy vytkli, že svoje tvrdenia nepreukázala, a to napriek tomu, že ide o konanie podľa Civilného mimosporového poriadku, v ktorom nespočíva dôkazné bremeno výlučne na účastníkoch konania, ale súd má povinnosť aktívne zisťovať skutočný stav veci.

15. Krajský súd sa s námietkami matky vysporiadal povrchno, bez dôkladného prieskumu a relevantného zdôvodnenia svojich záverov. Nevyhodnotil procesné pochybenia namietané v odvolaní, a to nielen pokiaľ ide o nedoručenie vyjadrenia, ale aj v otázke doplnenia dokazovania – správy od klinického psychológa, na ktorú neprihliadal.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

16. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že o napadnutom uznesení mestského súdu rozhodol krajský súd napadnutým uznesením. Ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity, ktorý vo vzťahu k preskúmanému rozsudku mestského súdu opodstatňuje uprednostnenie

právomoci krajského súdu [čl. 127 ods. 1 ústavy a § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)]. Uvedená skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum namietaných porušení uznesením mestského súdu, preto ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

17. Vo vzťahu k zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľov ústavný súd zistil, že sú splnené všetky ústavné a zákonné predpoklady na jej prijatie na ďalšie konanie v celom rozsahu, pričom otázku opodstatnenosti tvrdení v nej obsiahnutých bude potrebné posúdiť v konaní vo veci samej, a preto ju prijal na ďalšie konanie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde). V konaní o prijatej ústavnej sťažnosti ústavný súd následne rozhodne aj o ďalších požiadavkách sťažovateľov uplatnených v petite ústavnej sťažnosti.

III.1. K návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia krajského súdu:

18. Sťažovatelia podali v rámci podanej ústavnej sťažnosti návrh na odklad vykonateľnosti napadnutých uznesení mestského a krajského súdu, a to až do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

19. Podľa § 129 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na návrh sťažovateľa odložiť vykonateľnosť napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ak by právnymi následkami napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu hrozila závažná ujma a odloženie vykonateľnosti nie je v rozpore s verejným záujmom.

20. Podľa § 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde odklad vykonateľnosti aj dočasné opatrenie zanikajú najneskoršie právoplatnosťou rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej, ak ústavný súd nerozhodne o ich skoršom zrušení.

21. Ústavný súd si je vedomý rozhodovacej praxe, ktorá pripúšťa odklad vykonateľnosti v prípade návratových konaní len výnimočne, pričom najväčší dôraz je potrebné klásť na záujem maloletého sťažovateľa. Návrhu sťažovateľov na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia napokon vyhovel s ohľadom na špecifické okolnosti posudzovaného prípadu. V prvom rade sú to dôvody, pre ktoré matka tvrdí, že musela opustiť územie Českej republiky bez súhlasu otca dieťaťa (ktoré bez ďalšieho ústavný súd nateraz nehodnotí s konečnou platnosťou), ale tiež skutočnosť, že podľa informácií z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Košice rodičia aktuálne spolupracujú, styk otca s maloletým sťažovateľom je pravidelný a samotný otec dosiaľ netrval na tom, aby sa napadnuté rozhodnutie úradne vykonalo (čo automaticky neznamená, že s presťahovaním maloletého na Slovensku súhlasí, avšak poukazuje na to, že ujma, ktorá by mu mohla vzniknúť odkladom vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia, by bola menšia ako ujma, ktorá by mohla vzniknúť sťažovateľom, ak by sa rozhodnutie vykonalo).

22. Ústavný súd konštatuje, že návrh na odklad vykonateľnosti napadnutých uznesení nie je v rozpore s dôležitým verejným záujmom a splňa aj ďalšie podmienky ustanovené v § 129 zákona o ústavnom súde [majúc na zreteli ujmu, ktorá by sťažovateľom mohla vzniknúť výkonom rozhodnutí všeobecných súdov, v pomere k ujme, ktorá môže vzniknúť tretím osobám

(navrhovateľovi) pri odklade vykonateľnosti napadnutých rozhodnutí], a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto uznesenia.

III.2. K ustanoveniu opatrovníka:

23. Podľa § 31 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) rodičia zastupujú maloleté dieťa pri právnych úkonoch, na ktoré nie je spôsobilé.

24. Podľa § 31 ods. 2 zákona o rodine žiadny z rodičov nemôže zastupovať svoje maloleté dieťa, ak ide o právne úkony, pri ktorých by mohlo dôjsť k rozporu záujmov medzi rodičmi a maloletým dieťaťom alebo medzi maloletými deťmi zastúpenými tým istým rodičom navzájom; v takom prípade súd ustanoví maloletému dieťaťu opatrovníka, ktorý ho bude v konaní alebo pri určitom právnom úkone zastupovať (ďalej len „kolízny opatrovník“).

25. Podľa § 31 ods. 4 zákona o rodine na ustanovenie kolízneho opatrovníka sa primerane použijú ustanovenia § 60 a § 61. Funkcia kolízneho opatrovníka zaniká ukončením konania alebo vykonaním právneho úkonu, na ktorého účely bol ustanovený.

26. Keďže v danom prípade potenciálne môže dôjsť ku kolízii záujmov medzi maloletým sťažovateľom na jednej strane a jeho matkou (sťažovateľkou) na strane druhej, bolo nevyhnutné ustanoviť mu pre toto konanie kolízneho opatrovníka postupom podľa § 31 ods. 2 a 4 zákona o rodine *per analogiam iuris* (výrok 3 tohto uznesenia).

27. Analogické použitie citovaných ustanovení zákona o rodine bolo nevyhnutné z dôvodu, že samotný zákon o ústavnom súde túto problematiku neupravuje, pričom § 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde výslovne umožňuje iba primerané použitie Civilného sporového poriadku a Trestného poriadku, nie teda zákona o rodine.

28. Ten istý kolízny opatrovník zastupoval maloletého už aj v konaní pred všeobecnými súdmi, a to na základe ustanovenia vykonaného okresným súdom. Toto ustanovenie sa však vzťahovalo iba na konanie pred všeobecnými súdmi.

29. Úlohou kolízneho opatrovníka bude zastupovať maloletého v konaní pred ústavným súdom tak, aby jeho záujmy boli dostatočne chránené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. februára 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu